Häggman 1.4.2021

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto HaV 15.4.2021 klo 11.45

STTK lausunto valtioneuvoston selontekoon EU politiikasta, VNS 7/2020 vp Vahva ja yhtenäinen EU – Kohti kestävämpää Euroopan Unionia.

Lausunnon pääkohdat

- Työntekijöiden oikeudenmukainen siirtymä huomioitava kokonaisvaltaisesti ilmastokeskustelussa
- Oikeudenmukaisia edellytyksiä parannettava sisämarkkinoilla vakauden ja luottamuksen luomiseksi
- Sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpano ja eurooppalaista vähimmäislainsäädännön kehittäminen vahvistaa sosiaalista ja demokraattista kehitystä koko unionin alueella
- **Muuttoliikkeen hallintaa ja Schengen-aluetta kehitettävä kestävältä ja eettiseltä pohjalta**
- Sosiaalidialogi ja työmarkkinajärjestöjen kuuleminen on keskeistä laadukkaan EU-säätelyn kehittämisessä.

STTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta. Jaamme monilta osin hallituksen muodostaman tilannekuvan ja politiikkatavoitteet. Selonteon kokonaisvaltainen lähestymistapa EU-politiikkaan rakentuu yhteisille arvoille, resilienssille ja strategiselle autonomialle. Ihmis- ja perusoikeuksia kunnioittava lähestymistapa sekä jäsenmaiden keskinäisen luottamuksen vahvistaminen ovat tärkeitä lähtökohtia.

STTK pitää myönteisenä Suomen halua toimia pragmaattisesti ja rakentavasti suhtautumisessaan EU-yhteistyöhön. Näkemys, että kansalliset kannat muodostuvat asioiden ja argumenttien pohjalta, ei valmiiksi valittujen liittoutumien kautta, on lähtökohtana rakentava ja yhteistyötä kehittävä.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
+358 40 630 2882
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Häggman 1.4.2021

Oikeudenmukainen siirtymä, sekä kannustava alue- ja rakennepolitiikka

STTK pitää oikeudenmukaista siirtymää tärkeänä painotuksena selonteossa. Oikeudenmukainen siirtymä ei voi kytkeytyä EU-politiikassa ainoastaan työllisyyspoliittiseen keskusteluun, vaan se tulisi huomioida ilmastokeskustelussa kokonaisvaltaisesti työllisyyden lisäksi myös rakennemuutoksen vauhdittamisena, rakennemuutosalojen uudistumisen tukina sekä työntekijöiden jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien ja muutosvalmiuksien vahvistamisena. Työntekijöiden koulutus ilmastokysymyksissä sektorista riippumatta on välttämätön osa hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista, jotta kestävä kehitys ja kiertotalous jalkautuvat osaksi kaikkea työtä.

Uudistava kasvupolitiikka sekä yhtenäisemmät sisämarkkinat

STTK pitää tärkeänä, että Suomi painottaa EU-politiikassaan sisämarkkinoiden oikeudenmukaisia toimintaedellytyksiä. Etenkin verotukseen liittyvien kilpailuvääristymien korjaamiseen sekä työntekijöiden oikeuksien turvaamiseen tulisi etsiä systemaattisesti yhteisiä keinoja.
STTK pitää myönteisenä, että
Suomi korostaa myös puuttumista alustatalouden myötä esiin nousseisiin kilpailuvääristymiin. EU-tason toimet ovat tarpeellisia sekä työntekijöiden vähimmäisturvan toteutumisen ja parantamisen että sisämarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta.
Alustatalouden sääntelyn tavoitteena tulee olla työntekijäaseman ja työntekijän suojan varmistaminen heille, jotka ovat siihen oikeutettuja eli työsuhteiden tunnistaminen tulee taata aiempaa paremmin. Työtä ei myöskään voi työsuhteen solmimisen sijasta teettää muunlaisessa oikeussuhteessa, kun järjestelyssä täyttyvät työsuhteen tunnusmerkit. Tasavertainen kilpailu vaarantuu, jos työsuhteen tunnusmerkit täyttävää työtä ei jossain maassa tunnusteta työsuhteiseksi. EU:n yhteisen sääntelyn tulee noudattaa Kansainvälisen työjärjestö ILO:n suositusten mukaista määrittelyä. Keskittyminen työsuhteen tunnusmerkit täyttävien järjestelyjen saattamiseen työsuhteiksi on tärkeää, koska siten vältytään luomasta uutta ryhmää, ns. kolmatta kategoriaa, työntekijöiden ja yrittäjien välimaastoon.

Digitalisaatio

STTK tukee Suomen näkemystä ***ihmiskeskeisestä lähestymistavasta*** ja tavoitetta parantaa kansalaisten osallisuutta, luottamusta ja yhteiskunnan demokratiakehitystä, sekä perusoikeuksien ja erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn noudattamisesta.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
+358 40 630 2882
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

STTK edellyttää, että palvelujen kehittämiseen sisällytetään sellaista säätelyä, jolla turvataan yksilön tietosuoja ja yksilön vahvat oikeudet omien tietojen hallintaan, esim. lohkoketjuteknologia.

On kiinnitettävä huomiota myös talouden ja teknologian muutoksen sosiaalisiin vaikutuksiin.

STTK kannattaa Suomen näkemystä, jossa eurooppalainen tekoäly perustuu vapauden, ihmisarvon ja yksityisyyden suojan arvoihin. Perusoikeuksiin, kuten henkilötietojen suojaan, liittyviin riskeihin tulee kiinnittää ***erityistä*** huomiota.

STTK toteaa, että teknologian hyvään soveltamiseen kuuluu tietoinen pyrkimys edistää teknologian avulla joitain arvokkaiksi katsottuja yhteiskunnallisia tavoitteita. Tämä korostuu, kun kysymyksessä on tekoäly (ohjelmistot, järjestelmät, koneet ja laitteet sekä teknologiat, joilla on autonomista älykkyyttä).

STTK:n mielestä tekoälyn käyttöönottoa ohjaamaan tarvitaan selkeää ja vahvaa EU:n ja kansallista tietopolitiikkaa, jotta tekoälyn tuomat hyödyt saadaan mahdollisimman laajasti kaikkien yhteiskunnan jäsenten käyttöön ja sen haitat pystytään minimoimaan.

STTK pitää tärkeänä valita, missä määrin ratkaisut tapahtuvat markkinavetoisesti ja yritysten liiketoimintalogiikan ohjaamana ja missä määrin julkinen valta pyrkii ja pystyy vaikuttamaan kehitykseen. Julkisen vallan vaikutustapoja voivat olla esimerkiksi koulutus, tutkimus, asennekasvatus, julkiset hankinnat tai vielä suoremmat väliintulot.

Tekoälyteknologiaan liittyvien eettisten näkökohtien pitää olla tärkeä osa tekoälyä koskevaa teknologista, liikkeenjohdollista ja yhteiskuntatieteellistä tutkimusta ja koulutusta niin Suomessa kuin kansainvälisesti.

STTK pitää tärkeänä, että uuden teknologian kehittyessä on täsmennettävä tietosuoja-, vastuu-, perus- ja ihmisoikeuskysymysten ratkaisemiseksi tarvittavia toimia.

Maailman paras koulutus

Investoinnit inhimilliseen pääomaan luovat pohjaa kestävälle kehitykselle ja niitä tukeville uusille innovaatioille. Ne tukevat myös yksilöiden työuria. STTK pitää osaamistason nostamista yhtenä keskeisimpänä EU:n kilpailukykyä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta vahvistavana tekijänä. Osaamistason nostoa koskevat tavoitteet tulee ulottaa koko työikäiseen väestöön, koko EU:n laajuudelta. Yksilöille tulee luoda joustavia polkuja oman osaamistason nostamiseen työuran aikana koulutusta kehittämällä.

Häggman 1.4.2021

Vahva sosiaalinen ulottuvuus takaa sisäisen turvallisuuden

STTK pitää kannatettavana selonteon kirjauksia vahvasta sosiaalisesta ulottuvuudesta, oikeudenmukaisemmasta työelämästä ja vaikuttavasta terveyspolitiikasta. Selkeästi määritelty tavoite linkittää sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpano pohjoismaisen hyvinvointimallin kehitykseen, on erittäin kannatettava. Vahvistamalla sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoa ja kehittämällä eurooppalaista vähimmäislainsäädäntöä vahvistetaan sosiaalista ja demokraattista kehitystä koko unionin alueella. Euroopassa on yhteisesti puututtava eriarvoistumiseen, jotta se ei johda kasvavaan yhteiskunnalliseen epävakauteen.

STTK pitää tärkeänä, että Suomi osoittaa tukensa EU:n yhteisen työelämäsäätelyn kehittämiselle. Esimerkiksi EU:n vähimmäispalkkadirektiivi, työsuojelun ja -terveyden lisätoimet, työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen sekä samapalkkaisuuden edistäminen ovat kannatettavia tavoitteita koko EU:n tasolla. Työelämänkehityksen ja työllisyyspolitiikan kytkös vihreään siirtymään on tärkeä huomioida kaikissa aloitteissa. On myös varmistettava, etteivät sosiaaliset oikeudet jää taloudellisten sisämarkkinavapauksien jalkoihin.

STTK korostaa EU-tason sosiaalisen vuoropuhelun eli työmarkkinajärjestöjen sopimustoiminnan kehittämisen merkitystä. Sekä osapuolten sitouttamista EU-tason sopimiseen niin yleisellä kuin toimialatasolla. Työmarkkinaosapuolilla tulisi olla mahdollisuus osallistua aktiivisesti työelämäasioiden valmisteluun. Esimerkiksi työntekijöiden työturvallisuuteen, työsuojeluun, perhevapaisiin, työehtojen vähimmäistasoon, osaamisen kehittämiseen liittyvät kysymykset tulisi valmistella kolmikantaisesti. Sosiaalidialogi on yksi Euroopan demokratian kannalta oleellinen työkalu, jolla palkansaajien ja työnantajien näkemyksiä tuodaan esiin EUn päätöksenteossa. Myös rajat ylittävää ylikansallista yritystason vuorovaikutusta tulisi kehittää esimerkiksi tiedottamisen, henkilöstön kuulemisen sekä hallintoedustuksen osalta.

STTK kannattaa kansallisten järjestelmien monimuotoisuuden ottamista sosiaalisen ulottuvuuden lähtökohdaksi myös tulevaisuudessa. Se ei kuitenkaan saa estää kehitystä EU:ssa tai sen jäsenmaissa, vaan sen tulee olla keino parantaa sosiaalisten oikeuksien toteutumista erityisesti niissä jäsenmaissa, joissa on jääty jälkeen sosiaalisten oikeuksien kehityksessä. Tämä tasaa myös kilpailuympäristöä ja ehkäisee vääristynyttä kilpailua esimerkiksi työntekijöiden työehtoja polkemalla.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
+358 40 630 2882
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

STTK pitää kannatettavana sitoutumista hyvinvointitalouden edistämiseen. Sen yhteydessä tulisi edistää myös sosiaalisen pilarin 3. luvun konkreettisia tavoitteita, kuten kohtuuhintaista asumista sekä sosiaaliturvan ja terveyspalveluiden toteutumista erityisesti työvoiman ja henkilöiden liikkuvuuden parantamiseksi. Liikkuvan työvoiman vähimmäisoikeuksien loukkaukset ovat yleisiä unionin eri maissa ja niiden toteutumista tulee valvoa. Näitä tavoitteita tulisi edistää järjestelmiä yhteensovittaen, ei harmonisoiden.

Eurooppalainen talouden ohjausjakso

STTK kannattaa valtioneuvoston tavoin talouden ohjausjakson kehittämistä edelleen niin, että se huomioi myös paremmin sosiaaliset-, ympäristö- ja työllisyystoimenpiteet sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Talouden raportointi ja seuranta ovat tärkeitä työkaluja, jotta EU:lle asetetut yhteiset tavoitteet toteutuvat.
STTK haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että talouden ohjausjakson mittareita on edelleen syytä kehittää. Konkreettinen ehdotus on tuoda tuloerojen kaventaminen mukaan mittariksi ja tavoitteeksi sosiaalisten oikeuksien pilariin. Muutoin suositeltavina toimenpiteinä saattavat suhteettomasti korostua esimerkiksi ansioturvan tai palkkojen heikennysten kaltaiset keinot. STTK korostaa myös työmarkkinaosapuolten kanssa käytävää säännöllistä vuoropuhelua talouden ohjauksesta.

Elpymisväline

STTK pitää kertaluonteista eurooppalaista elpymisvälinettä kannatettavana. Vi hreän siirtymän ja energiasektorin murroksen vauhdittaminen innovatiivisin ratkaisuin ja uuden teknologian avulla, investoinnit osaamiseen ja digitalisaatioon ovat keskeisiä Suomen talouden rakennemuutoksen vauhdittamiselle sekä Euroopan talousalueen elpymiselle.

Kokonaisvaltainen lähestymistapa muuttoliikkeeseen ja Schengen-alueen kehittämiseen

STTK kannattaa selonteon linjausta löytää kokonaisvaltaisia yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja muuttoliikkeen hallintaan. Yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamisella, rajaturvallisuuden kehittämisellä ja ihmiskaupan ja -salakuljetuksen vastaisen toiminnan kehittämisellä tulisi pyrkiä luomaan selkeä ja ihmisoikeuksia kunnioittava sekä jäsenmaiden välistä vastuunkantoa tasaava, yhteensopiva järjestelmäkokonaisuus.

STTK korostaa, että muuttoliikkeen hallinnan rinnalla EU:n tulisi löytää yhteisiä keinoja maahanmuuton laillisten väylien kehittämiseen myös muiden ryhmien kuin erityisosaajien osalta. Työikäisen

väestön määrän väheneminen Euroopassa tulee edellyttämään aktiivista kansainvälistä rekrytointia monissa EU-maissa, myös Suomessa. Yhteisten periaatteiden, politiikkatoimien ja sääntelyn kehittäminen esimerkiksi opintojen, työn tai perheen vuoksi Eurooppaan siirtyvien osalta on välttämätöntä varautumista heikkoon väestökehitykseen ja myös sen väistämättömiin taloudellisiin seurauksiin. Laillisten väylien rakentaminen edellyttää myös kestävien kumppanuuksien rakentamista muuttoliikkeen lähtö- ja kulkumaiden kanssa. Laillisten väylien rakentamisella ennaltaehkäistään myös rikollisen ja ihmisoikeuksia polkevan ja harmaata taloutta ylläpitävän toiminnan vahvistumista Euroopassa.

STTK korostaa, että EU:n yhteisiä kansainvälisen rekrytoinnin periaatteita ja sääntelyä tulee rakentaa eettiseltä pohjalta, esimerkiksi WHO:n eettisen rekrytoinnin ohjeistusta sekä muita kansainvälisiä sopimuksia noudattaen. EU-maiden tekemä kansainvälinen rekrytointi ei saa vaarantaa lähtömaiden kantokykyä esimerkiksi kriittisten ammattiryhmien, kuten terveydenhuoltohenkilöstön määrän osalta.

Suomen EU-vaikuttamisen kehittäminen

STTK pitää myönteisenä, että Suomi painottaa EU-vaikuttamisessa työmarkkinajärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen aktiivista kuulemista sekä keskeistä roolia laadukkaan EU-säätelyn kehittämisessä. Myönteistä on myös EU-jaostojen tekemän valmistelun ja keskeisen roolin tunnustaminen sekä tarvittaessa jatkokehittäminen.

STTK pitää tärkeänä Suomen aktiivista osallistumista EU:n tulevaisuutta koskevaan konferenssiin sekä sen myötä EU:n tulevaisuuden visio- ja arvopohjan sekä politiikkatoimien määrittelyyn. Suomen omien aloitteiden tuominen esiin Eurooppa-tason keskustelussa edellyttää myös aktiivista keskustelua EU:n tulevaisuudesta kotimaassa.

STTK ry

Lisätietoja Maria Häggman, kansainvälisten asioiden päällikkö
maria.haggman@sttk.fi